

Lozte verthooninge

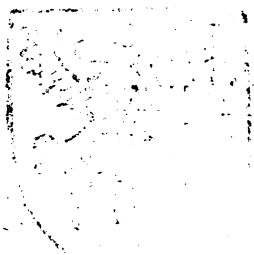
van het Rechtbyden Ridderſchap/ &
 delen/ ende Steden van Hollandt ende
 Westbyreſlant van allen ouden tydē in
 den voorszreven Lande gebuyckt, tot
 behoudenisse vande vryheden/ gerech-
 tigheden/ Privilegien ende Loffelic-
 ke ghebuycken vanden sel-
 ven Lande.

TOT ROTTERDAM.

By Matthijs Bastiaensz/ Boeck-ber-
 koper woonende op't Steggher.

THE
LIBRARY OF THE
CONGRESS
PHOTODUPLICATION SERVICE
510 MAHARAJA WING
CONGRESS BLDG.
WASHINGTON, D.C. 20540

UNIVERSITY OF TORONTO
LIBRARY

**Corteverthooning van het Recht byden Rid-
derschap, Eedelen ende Steden van Hollandt ende
Westvriesslant van allen ouden tyden inde voorschre-
ven Lande gebruyckt, tot behoudenisse vande vryhe-
den, gerechticheden, Privilegien ende Loeffelijcke ge-
bruycken vanden selven Lande.**

Ridder-

**schap / Eedelen ende
Steden van Hollandt ende
Westvriesslant Representeren-
de den Staten vanden selven
Lande wel ende Rijpelycken/
naer hooggaende communi-
cattē/ deliberatie en Rapport/
onder den Eedelen ende inde**

**Wetschappen vande Steden gehouden ende gedaen / op
den Tegenwoordigen staet deser Landen. Hebben volgen-
de haeren Eedt ende plicht/ noodich geacht den wettigen
staet der Landen/ van Hollandt ende West- vriesslant by de-
sente openen / op vast betrouwen dat een peghelpc die de-
sen sal zien/ daer van sal oordeelen so onpartijdelijckē ende
hreedsamelycken/ als den bedroefden staet deser Landen
is berepshende.**

**Het is kennelijck dat de Landen van Hollandt met West-
vriesslant ende Zeelant syn tzedert den tijt van W. J. J.
Jaren herwaerts geregiet ende bericht geweest by Gra-
ven ende Grabinnen / den welcken byden Ridder-
schap/ Eedelen en Steden/ Representerende de Staten vanden
selven Lande / de Heerschappijc ende de Souverainiteyt
der selver Landen wetreljck is opghedragen ende ghebe-
fereert ghe geweest/ die oock met sulcke discretie ende matie-**

ij heydt

heyt hen ghedragen hebben in haere Regieringhe/ dat dy selve noyt hebben gedisponeert van goolge aen te nemen ofte Pays remaecten/ schattinghe oft contributien over den Landen te hefften ofte van eenige andere saecken den Staedt vanden Lande betreffende (hoewel de selve noch tans van goeden Raet vanden Sedelen ende Ingeborenen vande Lande ordinarie warē verffsen) sonder advijs ende consent vanden Sedelen ende Steden vanden Lande / die selcken daer op wēden beschreven ende verghaderd/ ende hebben boven de voorszreven Raet/ v' Sedelen ende Steden vanden Lande t' allen tijden ende in alle saken ghegeven favorable audientie/ volcomen gheloof/ ende goede Resolutie/ op alle tghene de selve Immermeer hadden te verthonen/ den staet ende welbaren vanden Lande eenichsins betreffende.

¶ Welck als gheweest zynde een gantsch wettighe Regieringhe/ so zeer als opt eenige andere is bevonden. Heeft voortghebracht vruchten die merckelijc/ ende sonderlinghe tot eere ende Reputatie vanden voorszreven Graven/ Mitsgaders welbaert der voorszreven Lande/ ende vande inghesetenen der selver hebben ghestrect/ als boven alle anderen/ dat de Graven van Hollant/ Zeelant en Westlant op de heerschappije van so cleynē begrip syn geweest by alle Princen ende Potentaten van t' Christenryck niet alleen in sonderlinghe respect/ eere ende Reputatie/ als blyct byde hooge alliantien van houwelijcken die sy hebben ghemaect by na met alle de machtichste Coninghen ende Potentaten van Christenryck/ ende dat inden Jare Eyc. Elvij. Coninc Willem de tweede van dien name is gecoren gheweest Roomsche Keeser/ Maer soe dat de selve by na altydt syn gheweest victorieus over hare vyanden/ de palen vande selve Landen seckerlijck teghen alle hare vyanden (hoe machtich die waeren) hebben beschermt/ waer deure dese lve niet weynich syn gherepecteert/ ende ontzien

ontzien geweest by hare na-gebueren/ Timmers moegen
by mitre waerheyt seggen dat den staet der Landen van
Hollant ende Zeelandt binnen den tijt van acht hondert
Jaren noyt mitten swaerde en is geconqueert oft ton-
denghetrocht gheweest/ noch by uptheemische/ noch by
Inlantische oorlooghen/ welck by niet en weten oft van
eenighe andere rypcken ware bande Republycke van
Veneghien) teghenwoordelyck souden worden woerden
geseyt/ sonder datmen hier van eenighe andere Redenen
soude conner geben/dan dat altyt goede eendracht liefde
ende verstant is geweest tusschen den Princen ende Sta-
ten vanden selbē Lande/dewoyle doch den Princen (die by
hen seluen geen macht en hadden)sonder den Gedelen en-
de Steden vanden Lande gantsch niet en vermochten vande
ordinare geen middelen hebbende dan het incommen van
de Domeynen tot verballinge vande casten haerder hof-
houdinghe/ende betalunghe vande ordinare officiers.

Men behyndt ooc wat Auctoriteyt den Staten van
den selven Lande hebben ghehad/ omme den Princen
(als sy deur quaden staet ware tot nadeele vanden Lan-
de misleet) te bynahan tot recht ende redelysheydt/ met
alleen niet remonstrantien ende verzoeken/maer ooc als
hier op niet en werde behoorlyck verzien metter daet vā-
cederende/ oock strengheylck tot straffe vanden genen die
der Princen auctoriteyt hadden mislept/ mishandelt ofte
onbehoorlyck misbruyckt/ghelyck daer van d'xempelen
sijn beele ende misghaldet.

Oock mede bebyntmen claerlyck dat der Staten van
de boorschreven Landen officie is gheweest/ den minder-
jaerighen Princen te boorzien van wettighe Doochden/
Romboers ende Gardenobels/ ghelyc oock is gheschiet
an Grave Willem de vyfste van dien name tot franzin-
nigheyt ghecomen zijnde.

Oprechtich is buyten twijfelen dat de administratie vande
Soverainrept vande Landen t' allen tyden wettelijc is
aenghenomen gheueft vanden Staten der selber/so wan-
neer deur alydicheyt/minder-jaericheyt kraneczinnicheyt
misverstant oft eenige andere inconuenienten de Landen
verlaeten zyn geweeft vande wettelijcke bedieninge der
Princen die ober sulchs diemaels een Hoost hebben ghe-
horen/die men voocht oft sulwaert noemde. Welck oock
noch sulchs is gheobserveert gheueft ten tijde vanden
huyse van Bourgongnen/als na t'oberlijden van Hertog-
ge Carle en Hertoginne Marie/syn Dochter/ten wele-
kentijde Hertoghe Maximiliaen willende met gheweld/
contrarpe innebeten/tegen die auctoriteyt vande Sta-
ten/den gheheelen staet vanden Lande bracht in t'witerste
ghebaer ende perijchel/ende Keyser Carle selbe is gedu-
rende syne minder-jaericheyt deur d'auctoriteyt vanden
Staten verzien van Doochden/ende t'lant van behoort-
ke Regierders/die altydt de Staten vanden Lande (hoe
wel in vele saechen de Wyfheyt/geduecende de Heerschap-
pe vanden huyse van Bourgongien zeer is vermindert)
grootelyck heeft gherespecteert/als lichtelyck bemercken
de zyne staet deur goen ander middel verseker te konnen
wesen/ heeft ober sulchs zynen Soone den Koninck van
Spangien met verscheyden vermaninghen/tot ghelycke
Consideratie ende discretie ghesocht te bewegen/ met ex-
presse verclaringhe dat hy synen staet soude zien in perij-
kele/soo haest als hy de Staten van desen Lande soude
hebben in clepnachinghe/ghelyck hy oock metter daedt
behint/ grootelyck tot zyne ende der Landen schade/ zon-
der datmen den oorspronck der oozloghe ander oosfaeck
zouden konnen geben [watmē daer van discoureert] van
dat hy dese Landen met ghewelt/van Spaensch ende an-
der wytheemisch Crijsh-volck heeft willen dwingen te doen
t gene sy luyden Staets-ghewyse/niet en hebben goet ghe-
vonden/ in saechen betreffende den staet vanden Lande.

Alle

Alle twelck hoedel wy zeecker achten ghenoech buy-
ten dispute te doesen/ hebben nochtans noodich bevonden
hier te verhalen/ oovermits vele personen hier van seer
onseckerlyck ende herscheydelijck gevoelen/ de vergade-
ringhe vanden Staten anders niet respecterende/ dan na
dat hen goet dunct de qualiteyt vande personen op de
vergaderinghe comparerende te respecteren/ ende van alle
saecken die albaer worden gheschiedt/ ooverloende in allen
schijne of de hoorszeyben personen die wten Eedelen en-
de vanden Steden worden gederpateert op de vergaderin-
ghe vanden Staten/ hant selken wren draghende als zyn-
ders Staten/ ende oover sulche als hobbende de Souve-
rainteyt inde hoogste machte vanden Lande/ maer haren
welghe valle van alle saecken/ den staet vanden Lande be-
treffende waren disponerende/ retorqueerende ooversulck
alle de handelingen der selber tot haren particuliere laste/
haet ende nijt/ maer de ghene die naerder inziet tgene bo-
rke verhaelt is/ ende andere groote saken vanden Princen
vanden Lande niet hulpe vanden Staten te weghe be-
doecht/ ende insonderheyt tgene t sedert den tijdt van vijf-
tien Jaeren herwaerts inden Landen van Hollandt met
Westvrieslandt ende Zeelant is ghespattert/ can lichtelijck
bemercken/ dat d' auctoriteyt vanden Staten niet en be-
staet/ int beleyt/ auctoriteyt ofte macht van XXX. oft XL.
personen min ofte meer/ die op haer vergaderinghen zyn
comparerende/ ende de Vghenten vanden Coninck van
Spangien selfs/ die met vnsdankighe argumenten teghen
onse saecken altydt hebben ghemineert/ ende ghesocht te
brengghen in cleynachtighe d' auctoriteyt vanden Staten/
hebben niet en daet nu wel bevonden/ hoe groot elijck sy in
sulcken opinie zyn gheabuseert ende mislept gheweest.

Omme van te ontdecken waer opt de auctoriteyt van
den Staten is spruytende/ so staet te considereren dat der
Princen die opt woertlijcken hebben gheregert/ niet alleen
haren

hare regeringe met delatse/ consent ende believen hande
Lantsaten hebben begonnen/maer noch sichts verholcht
dat alle de leden hande behauien / daer van spr tot. hoofft
syn ghestelt sin gebleuen ongeviolert/ onvercozt ende on-
bermündert/ d'welck niet en heeft conuen worden verhaelt
(beuyle de Wyuen by schalcke. ende ambiciuse luyden
Richtelich worden gecircumbenieert) ten ware de Lants-
faten middel hadden om hen met goede orde ende belept
tallen tijden tegen alle quade practycken te opposeren/ en-
de de Prince/ bande behoudenisse haerder byhept ende
welbaren/ wten name van alle de leden/ niet alleen t' alloy
tijden te vermauen/maer oot/ om zo wanneer de selue hen
tot tyrannys sonden laten misleiden/ mette middelen van
den Landen hen daer tegens t'opposeren. Tot desen eynde
syn de Lantsaten banden hoorschreuen Landen ghebreck
in tweederley Staten/ te weten/ d' Gedeley. ende. Steden.

De Gedeley worden ghehouden booz een hot ten opzichte
bande digniteydt haerder afcompsten/ die/ sonder beroe-
men wel zulcke is/ ende soo out (alsmen in eenighe andere
Landen soude vinden) ende bande Heerlijchheden die de
selue hinnen dese Landen syn besittende/ van welke heer-
lijchheden sy hunden meest al hebben ende ghebruycken ho-
ghe middelen ende laghe jurisdictien/ de welke op alle oc-
currencien met malcanderen delibereeren op den Staede
banden lande/ ende ter vergaderinge comparerende/ ad-
biseren op alles neffens de Gedyuereerde bande Steden.

De Steden hebben meest al een soyn van regeringe/ te
weten een Collegie van Radē oft Voetschappen / gecon-
stitueert zynde bande notabelste wten midde bande gant-
sche burgerie/ dese syn in sommige Steden van XL. In an-
dere van XXXII. In andere van XXXII. In andere
van XXXII. oft XL. personen/ Ende syn de Collegie bande
selue so out als de Steden/ ofte immers dat geen. Mem-
rie

rie en is van haere beginsel/ de personen eens betooren
ende/ dienen haer leven oft Dooyterschap lanige gheduy-
rende/ in plaats van den genen die sterbē/ oft haer Dooy-
terschappen verlaten/ worden by t' selve Collegie tot hare
ghelieben gecoren andere personen by t' middel der Bur-
geren/ tot verbullinge van t' getal. By dese Collegien allek
is de macht omme te adviseren/ Resolveren en disponeren
van alle saecken concernerende den staet van den Lande
en der Stede respective: Ende wat t' selve Collegie advi-
seert/ Resolveert ende disponeert/ wert by de gansche bur-
gerie ghevolcht/ daer teghen noyt eenighe inbreck oft op-
positie van de burgheren is gheballen.

By dese Collegien worden Jaerlychs gecoren de ordi-
naris Magistraten / te weten / vier/ drie ofte twee Bur-
gemeesters/ ende seiven oft meer Schepenen/ omme te die-
nen voor een Jaer. In sommige Steden gheschieden dese
electien absoluelych / inde sommige by nominatie van
dobbelt ghetal/ daer wyt by den Stathouder de bekiefinge
van t' ghewoonlych ghetal wert ghedaen.

Der Burghermesters officie is te weten het ordinaris
beklyt ende ghetit in alle politycque saecken/ so wyl de ad-
ministratie van Stadsgoederen ende inrecomen/ als den
welstant ende bewaringhe der Steden betreffende.

De Collegien van de Schepenen haeren ordinarie tot
d' administratie van de Justitie/ soo in alle Criminele als
Civile saecken / ende hebben ende exerceren alle hooghe
tribbelen/ ende laghe Jurisdictionen.

By dese Collegien van Magistraten worden absolute-
lyk vericht de Regieringhe der Steden van Hollandt /
Westvriesland ende Zeelant/ meest al ghenoech op eenen
voet/ sonder dat de Prinsen van den Landen de Regie-
ringhe

ringhe bande Steden eenichsins hebben onderwonden/
anders dan int stolle van eenen officier/die op haren na-
me de Justitie heeft gebordert. Dit is int coort de wach-
tighe ghelegentheyt bande Regieringhe der Steden van
Hollandt ende Zeelandt.

Waer wt goet te verstaen is/dat dese Collegien bande
Magistraten ende Raden banden Steden ghehoecht op-
de vergaderinge banden Edelen/ontwiffelijcken repre-
senterenden gantschen Staedt ende t'gheheele Richaem
banden Lancsate n. ende en can niet bedacht werden een-
ghe forme van Regieringe/die niet sekerder kennisse van
alle ghelegenheden banden Lande soude connen Resol-
veren /oft hare Resolutien met meerder eenbracht/
autoriteyt/ ofte gebolch smids connen executeren/ ouer-
sulcken is niet te verwonderen/dat den Staedt deser Landen is
gewoest onberanderlyc/ en so gebuerig als eenich staet ter
Werelt soude mogen wesen: Omme nu de Collegien van
den Edelen ende Stede te brengen in eens vergaderinge/
en can niet geschieden van by Gedeputeerde bande selve/
Quersulcken als omme eenige merckelijcke saken te beract-
sagen. ~~Waaromde is de selve te herghaderen so worden die~~
beschreuen/ met insertie bande principaelle pointen die
byden Collegien in deliberatie ghelept/ ende daer op gere-
solueert sijnde/ worden afghesonden alsulcke ghecommit-
teerde/ als sy vertrouwen/ en met alsulcke last ende Reso-
lutie als sy bevinden ten dienste banden Lande te behoo-
ren. De edelen compareeren in competenten getale/ ende de
Steden sepnden een Burgemeester met eenige Raden/ al
tot sulcken getale/ als sy luyden goet vinden/ nade Inpor-
tantie vander saecken/ ende boven dien sijn de gecommit-
teerde gebuerende t'oorloghe (overmits de mennichfuld-
heyt vanden occurrentien) altp generasie gelast gewoest/
omme alle saecken de welbaert ende conservatie banden
staet vande Lande detreffende te adviseren ende Resolue-
ren/

ren sulcks sijn den ten meisten dienste vanden Lande be-
binden te behooren ende besonder omme de rechten/brj-
heden ende Præbilitien vanden Lande te mainteneren /
ende alle in breecken te weren ende wederstaen/ Ende dese
ghecommiteerde alsulcks byden anderen vergaderende/
sien presenteren de Staten vanden selve Lande / met dat sijn-
lijden in hare persoonen / of tot hare auctoriteyt de Sta-
ten sijn maer alleen wt crachte vande commissie van hare
principalen / sonder dat te presumeren staet / dat yemant
sich selven wt ambitie soude advancheren tot dese Com-
missien / want boven dien de natuere van desen Welcke een-
off heer is hebbende van alsulcke ambitie/ende vrandtich
van alle ambitieusen/ soo en staet t selve niet te presumeren
in so hnye electie/ ende veel min dat yemant in dese teghen-
staet / die Godt almachtich den Landen ghelieft te ober-
sejnden/ soude begerich wesen / omme die saecken vanden
Lande te handelen/ daer niet dan swaericheyt is int sien/
niet van vrandtschap ende misgunst vanden byvanden on-
ser saecken (die sijn de gequalificeerde ende veele ghetrow-
we personen met valsche aenghenen abuserende/ die welcke
quade opinien van belegeerde vianers vanden Lande
hebben verhoert/ staet te verhooren/ sonder eenigpasje/
obersulcks besjmenen het aemmen vande vreeschreken
Commissien moeten redigeren Inter munera necessaria, en-
de alle die ghenen die eenich beleyt deser Landen hebben
gezien/ conuen getuyge wat swaericheden ende constrinc-
tien sijn gevallen ende gebuycht/ omme de ghecommiteer-
de/ versochte ende ghebuychte personen tot de opgelegde
Lasten te bewillighen.

Ende sijn de selve ghecommiteerden gehouden weder-
heerende hare principalen te doel/ van alles goet getrouw
rapport.

Dit is t fundament vande Regieringe deser Landen vā

Hollandt met Westvrieslandt ende Zeelandt / daer op den
 staet der seluer Landen den tijt van vijffses / seuen hondert
 Jaeren / ende soo langhe als de oudste monumenten strec-
 kende sijn / heeft berust. Dit is oock (naest de hulpe van
 Godt almachtich) gene dat de selue in dit gebaertlick ooy-
 loch tegen so machtighen vyant heeft ghehouden in goede
 cloeckmoedicheyt ende eendracht / sulchs dat gheduyrende
 dese oorloogt / noyt Lidt bande voozschynen Landen an-
 ders dan met t'waterste geweld / van ons is gescheurt / noyt
 burgherlike opzoerich / noyt gemuyrteerde soldaten in den
 Landen van Hollant oft Zeelant sijn behonden / daer van
 wy / naest Gods machtige hant geen andere Reden / sou-
 den conuenen geben / dan dat in alles d'rechtelick / vrymoed-
 delick / Rijpelyck / ende met open deuren is gehandelt / tot
 welken eynde is gebuert / dat veele bande cleynre Steden /
 oock diemen van ouden tijden ter Vergaderinghe bande
 Staten niet en plaech te beschypen (immers als de gene die
 sulchs begeert hebben) in de vergaderinghe bande Staten
 vrye sessie ende stemme is gegant / op dat ten pegelick be-
 leyt der gemene Landt-saechen kennelick zijnde / de lasten
 (die anders onberdzaelich schynen) met goetwillicheyt
 geschagen / ende de sculdicheyt onberdzaelich onderhou-
 den soude werden / tot welken eynde v' Gebelt ende Sten-
 den oock vry gesaen heeft met sulchen getale ende perso-
 nen / van het lichaem bande v'voetrschappen wesende / te
 compareren / als hem goet dochte / Behoudelick by de per-
 sonen by de v'vrileggen banden Lande niet en worden
 wtghesloten.

Ingeballen nu iemant soude conuenen bewysen / dat onder
 den Sedelen ofte onder den ghenen die als gheduytende
 banden Steden opte vergaderinghe bande Staten sijn
 verschreven / permant yet soude ghehandelt hebben / des wy
 niet en weten / anders dan inder v'ueghen als v'voorscheyt
 is / ende in conformite van synen last ende commissie / den
 seluen

selben soude gesonde sijn t'allen tijden daer van hoor sijn
principalen te verantwoorden/ende by gebreecke van die
strafbaer sijn als naer rechtē ende de gene die ter goeder
trouwen arbeiden om sulchs te openbaren / achten wy
hoor goede Liefhebbers des Vaderlants.

Maer de gene die de Staten handt Lande verachten
de ende beschimpende hare actien calunnieren/ afsmeten
hen grootelijc/indien sy verstaen te doen te hebben met
personen vande Edele ende gecommiteerde vande ste-
den in haer perticulier/inghevalle sy niet met eenen en be-
wysen dat yemant vande selve yet sonder last soude heb-
ben ghedaen/ oft sijn commissie geexcedeert. Ende hoe-
wel veel personen sulchs wt onwoctenheyt en simpelheyt
doende/ t'selfde niet opt swaerste en wort afgenomen / So
is nochtans secker/ dat die gene die sulcx doen met goede
kennisse ende werenschap/sijn by vanden vanden staet ende
Republycke deser Landen/ ende dat de selve daer mede
niet anders connen hoor hebben: dan te ondergraven de
Fundamenten vanden huse/omme tselve te doen sroeten/
ende verballen. So wel ten opziene vande Prince als van
de gemeente. Want wat is de macht van een Prince/son-
der goede Correspondentie van sijn ondersaet / Wat cor-
respondentie sal hy met hen houden/wat onderstant sal hy
van hen trecken/indien hy hem daer toe laet brengen/ dat
hy partijshap aenneemt tegen de Staten/ die de gemeen-
ten Representeren/ ofte om eegentijche te spreken tegen
sijn volck selver: Ten anderen hoe can den staet vanden
Lande by staen/indien het geschiedt soude/ dat de gemeen-
te so verre werde gebracht / dz de selve partijshap aenna-
men tegen de Staten/ dat is/ tegen de Edele/ Magistra-
ten ende Broedtschappen vanden steden/ die haer hoor-
standers ende woettelijche Magistraten sijn/ die tot hoor-
stant vande gemeente/ noch den ondanc vanden Prince
ende Gouverneurs dicwils mit perticulier moets dragen.

Niet alleen de bestendich; bande tractaten met hare Ma-
jestejt/ Commissie ende Goubernement van zyn Ex.
maer alle tgene de Staten tzedert den tijt van vijftien
Jaren tot hare deffentie hebben ghedaen/ twelck alleen
twerck is vander Landen Vpanden.

Alts allen twelcke wij klaerlijc ende genoegsaem ach-
ten bewesen te sijn hoe noodich de Auctoriteydt vanden
Staten dient geconferbeert/ als wesende het fundament
daer op den gemeenen stant vanden Lande is berustende/
twelck zonder de ruine vande ghemeene saecke niet en
maech werden gekrenet/ ende dat de Souberainiteyt van
den Lande is by den Staten in alle saecken/ niet min als
die gheweest is/ bijde voorgaende Princen deser Landen.
Albus gearresteert inden Hage den xvi Julij/ En is als
noch gheresolueert/ dat daer overleberinghe zal wordē
ghedaen. Ghedaen tot Haerlem den xxij. Octo-
bris 1678. Sebenentachtich. Onder stont gheschreuen :
Ter Ovdonnancie vanden Staten van Hollandt. On-
verghetepeken.

C. De Nuytere.